

ACTIVITIES OF CROATIAN INSTITUTE OF PUBLIC HEALTH IN THE PUBLIC SERVICE SYSTEM

DJELATNOST HRVATSKOG ZAVODA ZA JAVNO ZDRAVSTVO U SUSTAVU JAVNIH SLUŽBI

MARINAC, Antun, THÜR, Mateja

Abstract: *The paper analyzes the activities of the Croatian Institute for Public Health from a legal point of view and the place and role of health care in the public service system. The Law on Health Protection ordered his role of the state institutes and medical institutions that conducts and coordinates the execution of many tasks in the field of public health. The main activities of the Institute is to monitor and evaluate the health status of the population, determining their health needs, planning and implementation of preventive measures, cooperation in the preparation of legal documents and regulations, and education experts in the field of public health.*

Key words: *Croatian Institute of public health, public services, public health.*

Sažetak: *U radu se analizira djelatnost Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo s pravnog aspekta te mjesto i uloga zdravstvene djelatnosti u sustavu javnih službi. Zakon o zdravstvenoj zaštiti odredio je Zavodu ulogu državnog zavoda i zdravstvene ustanove koja provodi i koordinira izvršavanje brojnih zadaća u području javnog zdravstva. Osnovna djelatnost Zavoda je praćenje i ocjena zdravstvenog stanja stanovništva, utvrđivanje njihovih zdravstvenih potreba, planiranje i provođenje preventivnih mjera, suradnja u izradi dokumenata i pravnih propisa te edukacija stručnjaka iz područja javnog zdravstva.*

Ključne riječi: *Hrvatski zavod za javno zdravstvo, javna služba, javno zdravstvo.*

Authors' data: Antun **Marinac**, mr.sc., Veleučilište u Požegi, Požega, amarinac@vup.hr ;
Mateja, **Thür** studentica, Veleučilište u Požegi, Požega, mateja_thur@yahoo.com.

1. Uvod

Težište u ovom radu se stavlja na djelatnost javne ustanove Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo koji djeluje u sustavu zdravstvene djelatnosti. Izuzevši interna službena izvješća objavljena na web stranici Zavoda, gotovo da nema znanstvenih istraživanja o ovoj ustanovi. Zdravlje je temeljni društveni potencijal i preduvjet održivog razvoja određene zajednice. Proizlazi da se „najveći broj javnih službi u materijalnom smislu, ostvaruje u društvenim djelatnostima, organizacijskim oblikom ustanove“. [1] Cilj rada je istražiti djelatnost Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo s pravnog aspekta, odnosno sagledati zdravstvenu djelatnost kao javnu službu.

U radu su korištene: metode neposrednog promatranja, metode proučavanja dokumenata te metode analize pravne regulative iz područja zdravstvene djelatnosti.

2. Zdravstvena djelatnost kao javna služba

Jedno od temeljnih ljudskih prava je pravo na zaštitu zdravlja, dok je slobodan pristup zdravstvenoj zaštiti za sve građane u tradiciji Republike Hrvatske i Europe.

Zdravstvena zaštita, kao društvena potreba ima i ustavno uporište. Ustav Republike Hrvatske „svakom jamči pravo na zdravstvenu zaštitu u skladu s zakonom“. [2]

Promatrajući zakonsku regulativu zdravstvene djelatnosti, uočavamo odredbu Zakona o zdravstvenoj zaštiti, prema kojoj je „zdravstvena djelatnost od interesa za Republiku Hrvatsku, a obavlja se kao javna služba“. [3]

2.1. Tradicija javnog zdravstva u Hrvatskoj

U Hrvatskoj je prisutna duga tradicija javnog zdravstva, čiji začeci počinju uvođenjem dubrovačke karantene 1377. godine. Andrija Štampar je ostavio značajan trag u hrvatskom i svjetskom javnom zdravstvu, postavši prvim predsjednikom Svjetske zdravstvene organizacije 1948. godine. Od 1994. godine osnivaju se zavodi za javno zdravstvo u svim županijama koji postupno preuzimaju sve veći opseg poslova javnog zdravstva. Danas, hrvatski stručnjaci, aktivno sudjeluju u kreiranju i provođenju europskih i svjetskih dokumenata javnozdravstvene politike.

2.2. Razine obavljanja zdravstvene djelatnosti

Zdravstvena djelatnost „obavlja se na primarnoj, sekundarnoj i tercijarnoj razini te na razini zdravstvenih zavoda“. [4]

1. Zdravstvene ustanove na primarnoj razini jesu: domovi zdravlja, ustanove za hitnu medicinsku pomoć, ustanove za zdravstvenu njegu, ljekarničke ustanove i ustanove za palijativnu skrb.

2. Sekundarna razina obuhvaća: poliklinike, bolnice i lječilišta.

3. Tercijarna razina uključuje djelatnost klinika, kliničkih bolnica i kliničkih bolničkih centara.

4. Zdravstveni zavodi su: Hrvatski zavod za javno zdravstvo, Hrvatski zavod za transfuzijsku medicinu, Hrvatski zavod za medicinu rada te Hrvatski zavod za mentalno zdravlje.

2.3. *Javno zdravstvo u Europskoj uniji*

Činjenica je kako je proširenje Europske unije, dovelo do nejednakosti u javnom zdravstvu pojedinih država članica. Radi smanjenja razlika na prostoru Unije, donesena su dva programa koja se odnose na javno zdravstvo. [5]

Prvi program aktivnosti Unije u području javnog zdravstva odnosio se na razdoblje 2003.-2008. godine.

Drugi Program djelovanja Unije na području zdravstva u razdoblju od 2008.-2013. godine, stupio je na snagu 1. siječnja 2008. Ovaj program ima za cilj poboljšati javno zdravstvo na području Unije te doprinijeti većoj solidarnosti država članica u pogledu javnog zdravstva.

3. Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Temeljna svrha djelovanja Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo je u cilju očuvanja i unapređenje zdravlja stanovništva Hrvatske.

3.1. *Djelatnost Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo*

Hrvatski zavod za javno zdravstvo obavlja sljedeće djelatnosti: [6]

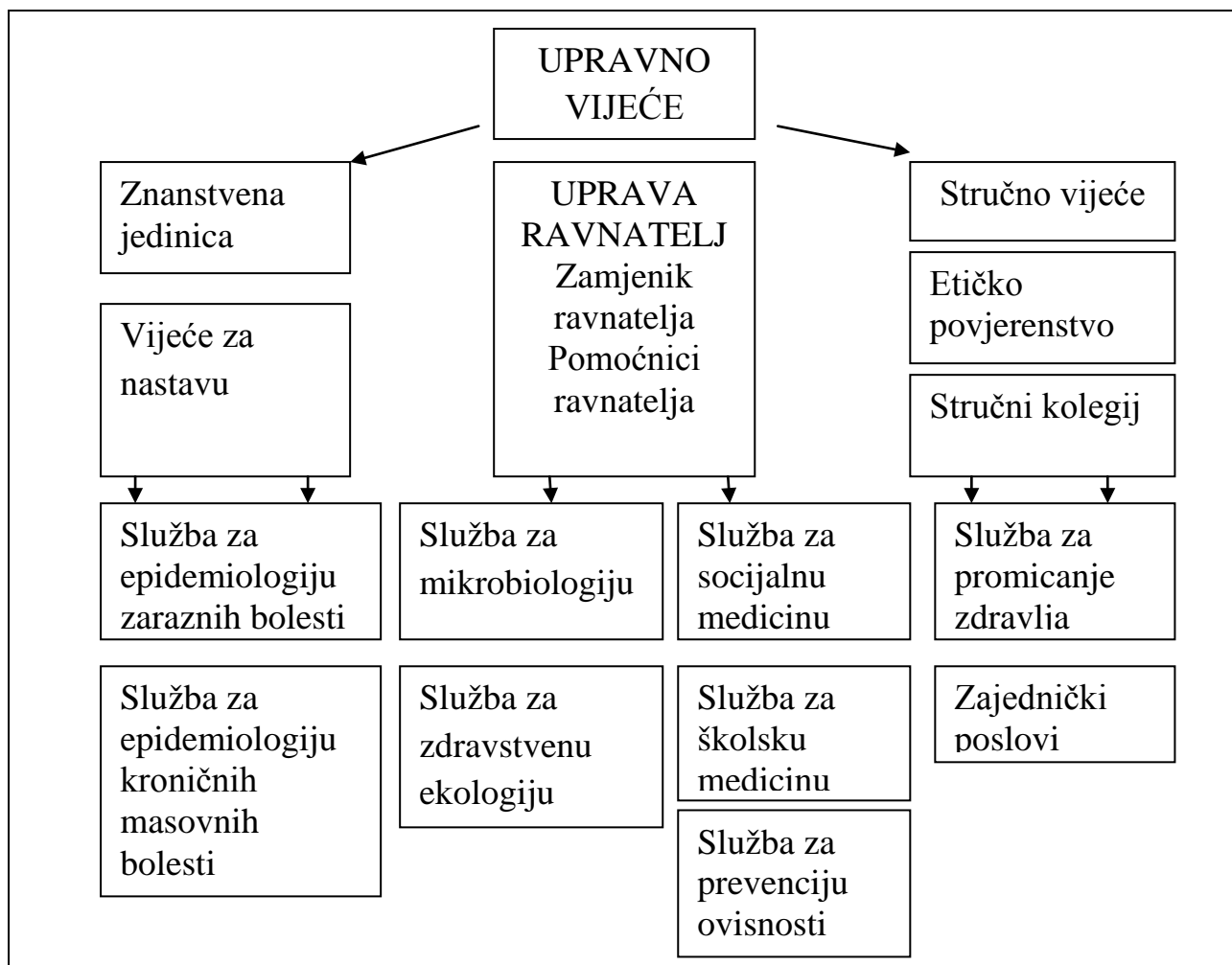
- predlaže i provodi istraživanja iz područja zdravstva,
- planira, predlaže i provodi mjere za očuvanje i unapređenje zdravlja stanovništva,
- planira, predlaže, koordinira i prati specifičnu zdravstvenu zaštitu djece i mladeži,
- prati i analizira epidemiološko stanje te provodi preventivne mjere,
- planira, nadzire i evaluira provođenje obveznih imunizacija,
- provodi preventivne postupke dezinfekcije, dezinfekcije i deratizacije,
- obavlja mikrobiološku djelatnost od interesa za Republiku Hrvatsku,
- prati, analizira, proučava i ocjenjuje zdravstvenu ispravnost vode,
- predlaže javnozdravstvene mjere za unapređenje prehrane,
- ispituje, prati, analizira i ocjenjuje utjecaj čimbenika okoliša na zdravlje ljudi,
- nadzire provođenje preventivnih programa te drugih mjera zdravstvene zaštite,
- obavlja dio poslova preventivne zdravstvene zaštite za Hrvatsku vojsku,
- provodi aktivnosti na razvoju zdravstvenog informacijskog sustava,
- provodi stručna i znanstvena istraživanja iz područja javnog zdravstva,
- vodi državne javnozdravstvene registre,
- oblikuje doktrinu u liječenju bolesti ovisnosti i nadzire njenu primjenu.

Najvažniji programi koji su obilježili rad Zavoda u proteklom periodu jesu unapređenje obveznog cijepljenja djece, studija imunosti pučanstva, uspostava zdravstvenog informacijskog sustava, Nacionalni programi za rano otkrivanje malignih bolesti i suradnja u pregovorima o usklađivanju hrvatskog zakonodavstva s pravnom stečevinom EU. [7]

3.2. *Organizacija Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo*

Zakon o ustanovama regulira poslovanje Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo.[8]

Zavodom upravlja Upravno vijeće, a voditelj je ravnatelj.[9]

Slika 1. Organizacijska struktura Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo [10]

Da bi ispunio osnovnu zadaću, kako je vidljivo iz slike 1, Zavod ustrojava vijeća, povjerenstva i službe. Istraživanjem smo utvrdili objektivne poteškoće u radu službi, a to je deficit visoko obrazovanih djelatnika, specijalista javnog zdravstva i socijalne medicine. U Hrvatskoj trenutno ima 22 specijalista javnog zdravstva i 14 specijalista socijalne medicine. Nedostatak se ublažava uvođenjem djelatnika izvan zdravstvenog sustava.

3.3. Suradnja Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo na europskoj i svjetskoj razini
Hrvatski Zavod za javno zdravstvo kao javna ustanova otvoren je za suradnju na europskom i svjetskom prostoru te je u pogledu organizacije i realizacije djelatnosti može poistovjetiti s zavodima u europskim zemljama. Ovu konstataciju potkrepljujemo izjavom čelnika Zavoda, prema kojemu Zavod „aktivno surađuje sa Svjetskom zdravstvenom organizacijom, tijelima Europske unije, Europskim centrom za kontrolu bolesti i drugim međunarodnim organizacijama, a nacionalni zavodi drugih europskih zemalja imaju sličnu strukturu i organizaciju poput hrvatskoga te se većina njihovih aktivnosti poklapa s hrvatskima, a isto tako i uspjesi javnog zdravstva

u sprečavanju i suzbijanju bolesti u Hrvatskoj mogu se mjeriti s uspjesima preventivne medicine u Europi.“ [11]

4. Zaključak

Polazeći od duge tradicije hrvatskog javnog zdravstva, koja je ostavila traga na europsko i svjetsko javno zdravstvo, držimo da Hrvatska može poslužiti kao primjer zdravstvene djelatnosti u sklopu koje djeluje i Hrvatski zavod za javno zdravstvo.

Analizirajući pravnu regulativu iz područja javnog zdravstva, zapažamo da zdravstvena djelatnost osim ustavnog uporišta, dobiva zakonski karakter javne službe. Iz ovoga slijedi da Država jamči obavljanje javnog zdravstva, nastojeći time širokom krugu korisnika, osigurati kvalitetnu i dostupnu uslugu pod prihvatljivim uvjetima. Daljnjom analizom utvrđujemo da javno zdravstvo ima široku primjenu. Provođi se od primarne preko sekundarne i tercijarne do razine zdravstvenih zavoda. Promatrajući razinu zavoda, uočavamo da Hrvatski zavod za javno zdravstvo zauzima centralno mjesto na ovoj razini. Svakako je potrebno nastaviti edukaciju stručnjaka, ali i proširiti važnu funkciju liječnika specijalista javnog zdravstva.

Obavljajući široki krug djelatnosti, Zavod zauzima značajno mjesto u društvu, utičući na zdravije uvjete života stanovništva te na smanjivanje masovnih bolesti. Ovo se može reflektirati na uštedu sredstava koje se izdvajaju za zdravstvo.

Činjenica je da zdravstvena djelatnost kao javna služba, ravnopravno parira drugim javnim službama (obrazovanje i znanost, komunalne djelatnosti...).

5. Literatura

[1] Borković, I. (2002) *Upravno pravo*, Narodne novine, ISBN 953-6053-51-9, Zagreb

[2] Ustav Republike Hrvatske (Narodne novine broj 56/90, 135/97, 8/98, 113/00, 124/00, 41/01 i 55/01)

[3] Zakon o zdravstvenoj zaštiti (Narodne novine broj 121/03, 48/05, 85/06, 117/08)

[4] Zakon o zdravstvenoj zaštiti (Narodne novine broj 121/03, 48/05, 85/06, 117/08)

[5] *Decision No 1350/2007/EC of the European Parliament and of the Council of 23 October 2007 establishing a second programme of Community action in the field of health 2008.-2013.*, Dostupno na: http://ec.europa.eu/health/ph_programme/pgm_200_2013_en.htm, Health Programme 2008.-2013., Pristup: 21-04-2010

[6] Zakon o zdravstvenoj zaštiti (Narodne novine broj 121/03, 48/05, 85/06, 117/08)

[7] <http://www.poslovni.hr/92496.aspx>, Javno zdravstvo na razini EU, Pristup: 30-04-2010

[8] Zakon o ustanovama (Narodne novine broj 76/93, 29/97, 47/99, 35/08)

[9] Statut Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo

[10] Dostupno na: <http://www.hzjz.hr/organizacija.htm>, Ustrojstvo HZJZ, Pristup: 20-05-2010

[11] Dostupno na <http://www.poslovni.hr/92496.aspx>, Javno zdravstvo na razini EU, Pristup: 30-04-2010

Photo 099. Castle in Kaptol / Dvorac u Kaptolu